

ДІАГНОСТИКА ДЕЯКИХ КОМУНІКАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ»

Гасинець Я. С., Староста В. І.

Україна, м. Ужгород, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Готовність студента до професійно-педагогічної діяльності – це важлива інтегрована якість і стійка особистісна характеристика майбутнього вчителя, що виявляється у його здатності здійснювати ефективну педагогічну діяльність і є результатом процесу професійної підготовки вчителів у закладах вищої освіти [2, с. 149].

Важливе значення має комунікативна компетентність учителя, що виявляється в толерантності педагога, в умінні організувати взаємодію з учнями, спілкуватися з ними та їх батьками, колегами в урочний і позаурочний час, здатності запобігати та вирішувати конфлікти тощо.

З нашого погляду, під час професійної підготовки студентів у вищій школі важливо, аби майбутні вчителі мали можливість об'єктивно провести самодіагностику особистісних якостей, які важливі у педагогічній діяльності. Дане повідомлення висвітлює зазначений аспект у контексті діагностики комунікативних та інших якостей студентів 4 курсу – майбутніх учителів біології у процесі вивчення дисципліни «Основи педагогічної майстерності», що супроводжується проведенням лекційних та практичних занять.

Серед основних практичних завдань курсу «Основи педагогічної майстерності» моделювання діяльності вчителя шляхом розробки фрагмента уроку виховної справи і проведення мікрОВикладання на уроці / класній годині («Сьогодні на уроці ... / сьогодні на класній годині ...») з використанням інтерактивних методів та форм. Тематика на вибір студента. Творча атмосфера під час практичних занять, проведення мікрОВикладання та його аналізу сприяє

навчально-пізнавальній взаємодії всіх студентів, можливості висловлювати свою думку, навчальному спілкуванню упродовж заняття тощо. На практичних заняттях також студенти використовують різноманітні діагностичні методики.

Емпіричне дослідження проводили на базі біологічного факультету в умовах класичного університету (ДВНЗ «Ужгородський національний університет») упродовж 2017 – 2018 рр. Майбутні вчителі (2017 р. – 45 студентів; 2018 р. – 51 студент) під час самодіагностики визначали рівні сформованості власних комунікативних та інших якостей з використанням таких методик:

- «Педагогічні ситуації. Рівень розвитку педагогічних здібностей» [3];
- «Діагностика уміння контролювати себе під час спілкування» [5];
- «Діагностика уміння слухати» [4];
- «Визначення мотивації професійного навчання» [1].

Отримані нами результати представлені в табл. 1-4, на рис. 1-2.

Таблиця 1. Результати анонімного опитування студентів за методикою «Педагогічні ситуації. Рівень розвитку педагогічних здібностей» [3]

Рік	Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень		Сума	
	N	%	N	%	N	%	N	%
2017	0	0	32	71,1	13	28,9	45	100
2018	0	0	18	35,3	33	64,7	51	100

Таблиця 2. Результати анонімного опитування студентів за методикою «Діагностика уміння контролювати себе під час спілкування» [5]

Рік	Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень		Сума	
	N	%	N	%	N	%	N	%
2017	4	8,9	32	71,1	9	20,0	45	100
2018	1	2,0	37	72,5	13	25,5	51	100

Дослідження показує певну подібність комунікативних якостей студентів 2017 р. та 2018 р. за методикою «Діагностика уміння контролювати себе під час спілкування». Проте нами виявлено і відмінність за методикою «Діагностика уміння слухати», кращі показники виявлено для студентів 2018 р. Нас зацікавила така відмінність і додатково проведено опитування з використанням анкети «Педагогічні ситуації. Рівень розвитку педагогічних здібностей» (рис. 1, методика 1), а також використана методика «Визначення мотивації професійного навчання» (табл. 4, рис. 2). За обома методиками вищі показники спостерігаємо в студентів 2018 р., а саме, більша частка студентів мають високий рівень розвитку педагогічних здібностей, а також – високий рівень навчальної мотивації, що, ймовірно, і впливає на кращі показники деяких комунікативних якостей.

Таблиця 3. Результати анонімного опитування студентів за методикою «Діагностика уміння слухати» [4]

Рік	Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень		Сума	
	N	%	N	%	N	%	N	%
2017	0	0	14	31,1	31	68,9	45	100
2018	0	0	8	15,7	43	84,3	51	100

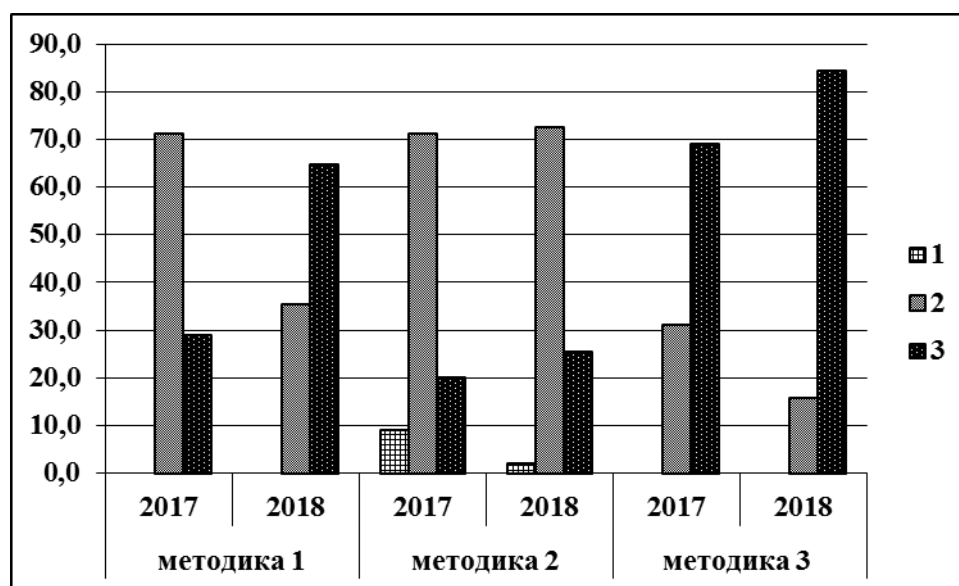

Рис. 1. Відповіді (у %) студентів на питання анкет: «Педагогічні ситуації.

Рівень розвитку педагогічних здібностей» (методика 1) [3]; «Діагностика уміння контролювати себе під час спілкування» (методика 2) [5]; «Діагностика уміння слухати» (методика 3) [4]. Позначення 1, 2, 3 – низький, середній та високий рівні відповідних якостей.

Таблиця 4. Результати анонімного опитування студентів за методикою «Визначення мотивації професійного навчання» [1]

Рік	Низький рівень		Середній рівень		Достатній рівень		Високий рівень		Сума	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
2017	2	4,4	15	33,3	20	44,4	8	17,8	45	100
2018	3	5,9	10	19,6	18	35,3	20	39,2	51	100

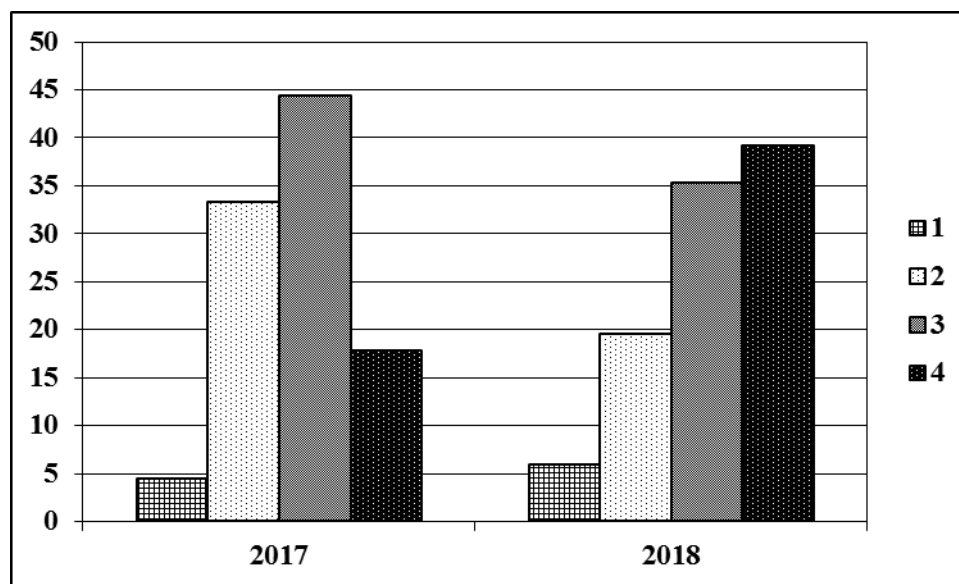

Рис. 2. Відповіді (у %) студентів на питання анкети «Визначення мотивації професійного навчання» [1]. Позначення 1, 2, 3, 4 – низький, середній, достатній та високий рівні навчальної мотивації.

Отже, дослідження показує, по-перше, студентів під час вивчення курсу «Основи педагогічної майстерності» цікавить процедура самодіагностики, вони самокритично сприймають отримані результати і спрямовують зусилля на

особистісний та професійний розвиток; по-друге, отримані результати вказують певний вплив мотивації навчання, педагогічних здібностей на комунікативні якості майбутніх учителів.

Література:

1. Каташев В. Г. Педагогика высшей школы: Учеб. пособие / В. Г. Каташев, Л. И. Соломко, Г. У. Матушанский, О. В. Захарова, Л. И. Тарарина [Под общ. ред. В. Г. Каташева]. – Изд. 2-е, без изменений. – Казань : Изд-во Казан. гос. техн. ун-та, 2005. – 395 с.
2. Комар О. А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04. Уманський державний педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2011. – 512 с.
3. Немов Р. С. Психология: Учебник для студ.высш. пед. учеб. заведений: В 3-х кн. – 4-е изд. – М.: ВЛАДОС, 2001. – Кн. 3: Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики. – 640 с.
4. Обозов Н. Н., Щекин Г. В. Психология работы с людьми: Советы руководителю. 6-е изд. К.: МАУП, 2004. – 228 с.
5. Федорчук В. В. Основи педагогічної майстерності. – Камянець-Подільський: Видавець Зволейко Д., 2008. – 140 с.